

УДК 378.016: 811.111:004 (477)

**ТЕНДЕНЦІЇ КОМП'ЮТЕРИЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ВИКЛАДАННЯ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ
В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ**

Ольга Ромашко, викладач кафедри іноземних мов та військового перекладу, Національна академія сухопутних військ імені Гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів.

ORCID: 0000-0001-7397-2626

E-mail: oljaromashko@gmail.com

У статті розглянуто різні аспекти процесу викладання англійської мови для студентів немовних спеціальностей закладів вищої освіти України. Особливу увагу звернено на один із важливих принципів організації освітнього процесу в умовах пандемії – комп'ютеризацію навчання, її методологічні засади. Окреслено сучасні тенденції комп'ютеризації процесу викладання англійської мови, які узгоджуються з можливостями онлайн-платформ та хмарних технологій, реалізацією інтернет-технологій та організацією різних форм віртуального мовного середовища.

Ключові слова: англійська мова, комп'ютеризація, процес викладання, пандемія, студенти немовних спеціальностей, заклади вищої освіти України.

**TRENDS IN COMPUTER-ASSISTED ENGLISH TEACHING PROCESS FOR
STUDENTS OF NON-LINGUISTIC SPECIALTIES IN UKRAINIAN HIGHER
EDUCATION INSTITUTIONS**

Olha Romashko, Teacher of the Department of Foreign Languages and Military Translation of the Hetman Petro Sahaidachnyi National Army Academy, Lviv

ORCID: 0000-0001-7397-2626

E-mail: oljaromashko@gmail.com

The article is devoted to the English teaching process for students of non-linguistic specialties of Ukrainian higher education institutions. Particular attention is drawn to one of the principles of organizing the educational process during a pandemic – the computer-assisted education process and its methodological principles. The article outlines current trends in the computer-assisted English language teaching process, consistent with the capabilities of online platforms and cloud technologies, the implementation of Internet technologies and the various forms of virtual language environment organization.

During the pandemic, the academic community as a whole almost overcame prejudice against the distance learning organization. Many HEIs actively implement and discuss distance learning methods and tools in the educational process, which significantly expands the geography of educational services, creates an opportunity to diversify teaching methods by students using different ways of presenting educational material, as well as promptly update the necessary training courses.

Peculiarities of computerization of teaching English to students of non-language specialties in the Free Economic Zone of Ukraine in a pandemic – increasing students' motivation to acquire knowledge, skills, mobility and awareness of students with digital technologies, the novelty of methods and tools used.

Based on this, we can identify trends in the computerization of English language teaching – the formation of cyberspace, the widespread use of online platforms and cloud technologies, the implementation of modern Internet technologies and appropriate forms of virtual language environment.

The specifics of teaching students of non-language specialties, in this case, can be focused on creating an effective virtual language environment, which requires the modern teacher knowledge of the technical features of its design and practical implementation of the learning process.

We see the prospects for further research in this area for a comprehensive study of qualitative changes in the methodology of teaching English for students of non-language specialties in higher education institutions of Ukraine in terms of computerization and online learning.

Keywords: *English language, computer-assisted, teaching process, pandemic, students of non-linguistic specialties, higher education institutions*

Постановка проблеми. В умовах пандемії коронавірусу дедалі більше зростає роль сучасних освітніх та навчальних технологій, зумовлених особливостями організації процесу онлайн-навчання. Зазначене має безпосередній зв'язок із різними методиками викладання, з-поміж чого особливу увагу можна зосередити на особливостях комп'ютеризації процесу викладання англійської мови (застосування ІКТ) у закладах вищої освіти. Порушена тематика була предметом наукових пошуків вітчизняних та зарубіжних учених, зокрема таких, як: В. Беспалько, О. Бикова, В. Єфременко, С. Карандіної, В. Краснопольського, Н. Кузнєцової, А. Маслюка, Е. Носенка, О. Попадюк, Е. Розенфельда, М. Скуратівської, М. Смульсона, С. Фадеева та інших.

Водночас обрана проблема потребує ґрунтовного аналізу та узагальнення на тлі сучасних змін в освітньому процесі закладів вищої освіти (далі – ЗВО), зокрема з урахуванням умов пандемії коронавірусу.

Метою публікації є окреслення особливостей комп'ютеризації та шляхів її подальшої реалізації для покращення й вдосконалення процесу викладання англійської мови студентам немовних спеціальностей у ЗВО України в умовах пандемії.

Загалом процес викладання іноземної мови у ЗВО завжди має свою специфіку, зумовлену фаховою спрямованістю закладу, відповідною спеціальністю та спеціалізацією. Фактично під час застосування ІКТ в освітньому процесі ЗВО для студентів створюється особливий кібернетичний простір (Cyberspace), що зумовлює появу нових напрямів у дидактиці та самій методиці викладання англійської мови.

Відомо, що процес навчання англійської мови в навчальних закладах є надзвичайно важливим у формуванні іншомовної комунікативної компетенції у студентів, що визначається умінням вести мовленнєву діяльність, відповідно до різноманітних завдань і ситуацій спілкування.

Сучасний технічний прогрес дозволяє якісно та більш ґрунтовно підійти до процесу навчання англійської мови, урахуовуючи потреби у кваліфікованій фаховій підготовці майбутніх спеціалістів, шляхом упровадження та активного використання сучасних засобів та можливостей різних сервісів і служб мережі Інтернет [2, с. 8].

Разом із тим хочемо наголосити на окремих аспектах, пов'язаних із комп'ютеризацією процесу викладання англійської мови, серед яких:

- методологічні засади організації процесу комп'ютеризації процесу навчання у вищій школі;
- створення віртуального середовища навчання на основі відповідних онлайн-платформ та хмарних технологій;
- реалізація сучасних інтернет-технологій (ІКТ) в освітньому процесі;
- організація різних форм віртуального мовного середовища.

Особливу увагу у зв'язку із визначеними аспектами слід зосередити на глобальних засадах організації персонального середовища навчання, зумовленого різними характеристиками процесу викладання англійської мови у вітчизняних закладах вищої освіти, адже «застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій може значно покращити рівень вивчення іноземних мов, підвищити мотивацію до навчання» [7, с. 21].

У той же час віртуальне освітнє середовище можна трактувати, як навчальне онлайн-середовище, специфічний відкритий динамічний простір реалізації освітнього процесу [5, с. 199], що передбачає більше можливостей для підвищення рівня володіння іноземною мовою та безпосередньо впливає на мотивацію вивчення англійської мови.

З позиції власне викладання англійської мови важливим у цьому сенсі є урахування компетентнісної, комунікативної, діяльнісної, особистісно зорієнтованої та культурологічної парадигми навчання. Усі перелічені парадигми базуються на процесі оволодіння англійською мовою в контексті міжкультурної освіти, що передбачає синхронне засвоєння мови та культури народу, що нею спілкується.

З нашого погляду, першочергове значення у цьому контексті має компетентнісна парадигма, яка сприяє (за аналогією із загальноосвітньою школою) якісній трансформації змісту навчання іноземних мов, акцентуючи на:

- дидактичному переосмисленні навчального матеріалу, що уможливорює його доцільність, доступність та відповідність комунікативним потребам студентів;
- визначенні значущих зв'язків навчального матеріалу із життєвою практикою для використання в реальних умовах спілкування;
- забезпеченні ефективної активізації мовного і мовленнєвого матеріалу у різних видах мовленнєвої діяльності шляхом використання оптимальної системи вправ і завдань, різних дидактичних засобів;
- сприянні усвідомленому і вмотивованому засвоєнню різних способів діяльності з навчальним матеріалом у межах визначених тем для спілкування, текстів для читання, змісту вправ і завдань [1, с. 2].

Запровадження карантинних обмежень зумовило перехід більшості ЗВО на дистанційну форму навчання для студентів, що передбачає організацію навчального процесу через відповідні онлайн-платформи та хмарні технології, які стали буденним явищем в умовах пандемії. Серед них у першу чергу можна відзначити платформи Google Suite for Education, My English Lab, iEARN, сервіси Learningapps, World Educational University та ін.

З-поміж наявних онлайн-платформ варто виокремити низку таких, які, на нашу думку, мають найбільш універсальний та зручний формат для використання

студентами. До них можна віднести основну платформу для проектування віртуального освітнього середовища у вітчизняних ЗВО Moodle, пакет хмарних сервісів Google Suite for Education, що охоплює, зокрема, хмарне файлове сховище для зберігання та синхронного доступу до файлів (Google Drive), форми для роботи з файлами у хмарному сховищі під час співпраці з іншими користувачами в режимі реального часу (Google Docs, Sheets, Slides, Forms), а також сервіси для проведення відеоконференцій (Google Meet), онлайн-спілкування (Google Чат) та інші.

Наступний ресурс під назвою «My English Lab» потужно увійшов у систему електронного навчання студентів англійською завдяки різноманіттю завдань для аудиторної роботи, наявності різноманітних та цікавих завдань для організації самостійної роботи студентів, автоматичної перевірки домашніх завдань та поточного контролю й корекції успішності [6].

Варто зазначити також і веб-платформу iEARN, яка зосереджується на особливих моментах процесу викладання, пов'язаних з організацією інтерактивної взаємодії між студентами. За таким принципом відбувається формування інтерактивних груп на основі навчальних програм [8].

Платформа Learningapps призначена для створення різноманітних інтерактивних вправ та дозволяє працювати з основними типами аудіо, відео та текстових ресурсів індивідуально або у групах [9].

Сервіс World Educational University надає знання університетського рівня, забезпечує вибір оптимального графіка занять та індивідуальний темп, а також передбачає проходження контрольних тестів [10].

Як відомо, абсолютна більшість студентів мають сучасні гаджети і смартфони, що дозволяє їм використовувати усі можливості та відповідне програмне забезпечення, яке можна вільно застосовувати під час навчання: роботу з мобільними додатками, зйомку фото та відео, програми для роботи з онлайн-документами, диктофон тощо. Це створює можливості для активного застосування сучасних інтернет-технологій в освітньому процесі. У цьому контексті варто виокремити технологію M-Learning, яка робить навчання справді індивідуальним, забезпечуючи миттєвий доступ до інформації, необхідної для конкретного виду роботи, та дозволяє підвищити результативність навчання [4, с. 10].

Дослідження підтверджують, що сучасні студенти технічно та психологічно готові до використання мобільних технологій, більш ефективного використання потенціалу мобільного навчання, адже мобільне навчання – це «початок нової та безпрецедентної швидкості, гнучкості та досягнень, які здатні надавати ключові знання та навички» [Цит. за: 4, с. 10].

Щодо організації різних форм віртуального мовного середовища, слід зазначити, що це середовище охоплює сукупність електронних ресурсів та засобів комунікації в Інтернеті, що побудована на основі електронних підручників, навчальних посібників, котрі сприяють оволодінню різними аспектами мови, формуванню мовленнєвих навичок і мовленнєвих умінь (навчання читання, аудіювання, письмо, говоріння та переклад) [Цит. за: 5, с. 200].

Побудова віртуального мовного середовища та проектування відповідних дистанційних курсів є доволі складною справою, що передбачає велику кількість різних аспектів. Ми підтримуємо погляди науковців щодо можливості застосування для цього технології написання педагогічного сценарію комп'ютеризованого курсу (автор – Е. Скибицький). Названа технологія передбачає дотримання трьох етапів, зокрема:

- пошукового (вивчення базової інформації з навчальної дисципліни, визначення мети, завдань курсу, форм презентації навчального матеріалу, вибір дидактичних методів та прийомів);

- основного (структурування навчального та довідкового матеріалу, підбір відповідних тестів з розробкою системи тестування, створення банку ігрових ситуацій тощо);

- заключного (розробка методичних рекомендацій для викладача та інструкцій для студентів) [Цит. за: 5, с. 200].

Відповідно до цього, студенти можуть проводити фронтальну та інтерактивну командну роботу у межах онлайн-навчання, наприклад, з використанням широко відомих Google-інструментів, створювати відповідні Google-презентації, опрацьовувати тематичні тексти або використовувати відеоплатформи YouTube, Kahoot та інші, залишати власні коментарі у дискусіях до відповідних підтем тощо.

На думку науковців, однією з найпростіших форм групового навчання з використанням віртуальних технологій є створення сторінки групи у просторі віртуального освітнього середовища за допомогою системи швидкої гіпертекстової взаємодії WikiWiki [Цит. за: 5, с. 201]. Крім того, методично доцільним убачаємо використання особистих блогів (у тому числі блогу навчальної групи), подкастів (Podcast), спеціальних закладок (Bookmarks) та сервісу збереження зображень Флікр (Flickr).

На жаль, слід констатувати, що застосування спеціальних платформ та онлайн-сервісів для викладання англійської мови часто має обмежений характер та зводиться до використання електронних підручників та посібників. Причини цього полягають в інерції і стереотипах практики викладачів ЗВО, у використанні архаїчної комп'ютерної техніки та зумовлені неможливістю організувати відповідне навчальне середовище через застарілу методику викладання.

Саме тому для навчання студентів немовних спеціальностей можна рекомендувати низку додаткових інтернет-ресурсів, які можна використовувати паралельно з академічним навчанням. Різноманітні сервіси Web 2.0. дозволяють активізувати наявні інструменти та можливості онлайн-навчання, створюючи відповідні умови для зручного та комфортного вивчення англійської мови. Серед них варто виокремити платформи MOOC (Massive Open Online Courses), MOOEC (Massive Open Online English Course), Alison, FutureLearn, edX, Udemy, Open Learning, Canvas Network, Coursera та інші. Зазначені платформи, за аналогією з наведеними вище, допомагають закріпити та розширити базові знання, опанувати й розвинути професійні та практичні навички володіння англійською мовою шляхом вивчення нової лексики, використання різних граматичних структур,

покращення письмових навичок, сприйняття мови на слух, відпрацювання вимови, навчання діалогічного мовлення тощо.

Зауважимо, що під час пандемії академічне співтовариство у цілому майже пододало упередження проти організації навчання із застосуванням дистанційних технологій; чимало ЗВО активно впроваджують та обговорюють методи і засоби дистанційного навчання в навчальному процесі, що значно розширює географію сфери освітніх послуг, створює можливість урізноманітнити методи навчання студентів за допомогою різних способів подання навчального матеріалу, а також оперативно актуалізувати необхідні навчальні курси [3, с. 337–338].

Підсумовуючи, зазначимо такі особливості комп'ютеризації процесу викладання англійської мови студентам немовних спеціальностей у ЗВО України в умовах пандемії: підвищення мотивації студентів до процесу здобуття знань, умінь і навичок, мобільність та обізнаність студентів із цифровими технологіями, новизна методів і засобів, які використовуються.

На основі цього можна виокремити тенденції комп'ютеризації викладання англійської мови у ЗВО – формування особливого кібернетичного простору, широке застосування онлайн-платформ та хмарних технологій, реалізація сучасних інтернет-технологій та відповідних форм віртуального мовного середовища.

Специфіка навчання студентів немовних спеціальностей у такому випадку може бути зосереджена на створенні ефективного віртуального мовного середовища, що потребує від сучасного викладача знань технічних особливостей його проектування та практичного втілення у процес навчання.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямку ми вбачаємо у необхідності всебічного вивчення якісних змін у методиці викладання англійської мови для студентів немовних спеціальностей у закладах вищої освіти України в умовах комп'ютеризації та онлайн-навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Буренко В. Основні аспекти формування ключових компетентностей учнів на уроках іноземної мови. *Іноземні мови в школах України*. 2019. № 1. С. 2–12.
2. Кузнєцова М. Ю. Створення віртуального середовища для вивчення іноземної мови (технології Веб 2.0). *Англійська мова та література*. 2012. № 19/21. С. 8–10.
3. Оберемко Т. В. Как отразился вынужденный дистант на системе преподавания иностранного языка в неязыковых вузах. *Образование и право*. 2021. № 3. С. 337–342.
4. Плугатарьова О. І. M-Learning (Mobile Learning) як нова технологія вивчення іноземної мови. *Англійська мова та література*. 2013. № 15. С. 10–11.
5. Скуратівська М. О., Попадюк С. С. Віртуальне освітнє середовище в системі іншомовної підготовки сучасного закладу вищої освіти. *Педагогічні науки*. 2019. Вип. LXXXVII. С. 198–203.
6. Современный электронный ресурс для обучения английскому языку «My English Lab». URL: http://www.dut.edu.ua/ru/news-1-525-6812-sovremennyyu-elektronnyu-resurs-dlya-obucheniya-angliyskomu-yazyku-my-english-lab_kafedra-inostrannyh-yazykov (дата звернення: 01.07.2021).
7. Сокол І. М., Сопіна О. М. Використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у викладанні англійської мови. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2016. № 7. С. 21–24.
8. iEARN (International Education and Resource Network). URL: <https://www.iearn.org/> (дата звернення: 01.07.2021).
9. LearningApps.org – interaktive und multimediale Lernbausteine. URL: <https://learningapps.org/> (дата звернення: 01.07.2021).

10. World Education University Free Online Courses and MOOCs. URL: <https://www.mooc-list.com/university-entity/world-education-university> (дата звернення: 01.07.2021).

REFERENCES

1. Burenko V. (2019) Osnovni aspekty formuvannia kluchovykh kompetentnosti uchniv na urokakh inozemnoi movy. *Inozemni movy v shkolakh Ukrainy – Foreigns language in schools of Ukraine*, issue 1, 2–12.
2. Kuznietsova M.Yu. (2012) Stvorennia virtualnogo seredovyscha dlia vyvchennia inozemnoi movy (tekhnologii Veb 2.0). *Anhliiska mova ta literatura – English language and literature*, issue 19/21, 8–10.
3. Obremko T.V. (2021) Kak otrazilsja vynuuzhdennyj distant na sisteme prepodavaniia inostrannogo jazyka v nejazykovykh vuzakh. *Obrazovanie i pravo – Education and law*, issue 3, 337–342.
4. Pluhatarova O. I. (2013) M-Learning (Mobile Learning) yak nova tekhnolohiia vyvchennia inozemnoi movy. *Anhliiska mova ta literatura – Education and law*, issue 15, 10–11.
5. Skurativska M.O., Popadiuk S.S. (2019) Virtualne osvittie seredovyschche v systemi inshomovnoi pidhotovky suchasnoho zakladu vyshchoi osvity. *Pedahohichni nauky – Pedagogy scientific*, issue LXXXVII, 198–203.7.
6. Sovremennyj jelektronnyj resurs dlja obuchenija anglijskomu jazyku «My English Lab». URL: http://www.dut.edu.ua/ru/news-1-525-6812-sovremennyj-elektronnyj-resurs-dlya-obuchenija-anglijskomu-yazyku-my-english-lab_kafedra-inostrannykh-yazykov (data zvernennja: 01.07.2021).
7. Sokol I. M., Sopina O.M. (2016) Vykorystannia suchasnykh informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii u vykladanni anhliiskoi movy. *Komp'ioter u shkoli ta sim' – Computer at school and family*, issue 7, 21–24.
8. iEARN (International Education and Resource Network. URL: <https://www.iearn.org/> (data zvernennia: 01.07.2021).
9. LearningApps.org – interaktive und multimediale Lernbausteine. URL: <https://learningapps.org/> (data zvernennia: 01.07.2021).
10. World Education University Free Online Courses and MOOCs. URL: <https://www.mooc-list.com/university-entity/world-education-university> (data zvernennia: 01.07.2021).